

Kosztowne błędy w oznakowaniu wyrobów budowlanych

W dniu 8 sierpnia 2015 r. skończy się okres przejściowy dla kilkunastu zharmonizowanych europejskich norm technicznych (hEN), wśród których znajdują się między innymi normy dotyczące prefabrykowanych elementów zbrojnych z autoklawizowanego betonu (EN 12602:2008+A1:2013), wyrobów do murów takich jak kotwy, wieszaki i wsporniki (EN 845-1:2013), nadproża (EN 845-2:2013) oraz stalowe zbrojenia do spoin wspornych (EN 845-3:2013). Wyroby, dla których obowiązują hEN podlegają obowiązkowemu oznakowaniu symbolem CE. Produkty, dla których obowiązujące hEN uległy zmianie, po zakończeniu okresu przejściowego będą znakowane na nowych zasadach, a opracowane dla nich dokumenty będą wymagały aktualizacji. Wiąże się to z określonymi obowiązkami, które na producentów, dystrybutorów i importerów nakłada Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG (Rozporządzenie CPR).

Skala problemu związanego z nieprawidłowym oznakowaniem wyrobów budowlanych nie jest mała. W 2014 roku kontrola zaowocowała wykryciem nieprawidłowości w oznakowaniu produktów ze znakiem CE w 38% badanych przypadkach, przy czym niemal 90% zweryfikowanych podmiotów stanowili dystrybutorzy. Najwięcej, bo ponad 80% nieprawidłowości dotyczyło błędnego opracowania informacji towarzyszącej oznakowaniu. Dalsze 15% to sprawy dotyczące braku wymaganego oznakowania. Na rok 2015 kontrola w zakresie oznakowania CE będzie dotyczyć niemal 73% badanych podmiotów (źródło: www.gunb.gov.pl).

CE jako gwarancja jakości

Oznakowanie wyrobu budowlanego symbolem CE oznacza przyjęcie na siebie przez producenta odpowiedzialności za jego jakość, przynajmniej w zakresie podanych dla niego parametrów określonych w aktualnie obowiązującej hEN. Umieszczenie CE na produkcie może nastąpić jedynie po wydaniu przez producenta deklaracji właściwości użytkowych, czyli dokumentu, w którym określa się charakterystykę danego wyrobu. Deklarację sporządza się według wzoru stanowiącego załącznik do Rozporządzenia CPR tylko przed pierwszym wprowadzeniem produktu do obrotu, po uprzednim przeprowadzeniu określonej w przepisach procedury oceny zgodności produktu z deklarowanymi właściwościami. Deklaracja musi być zgodna z aktualnie obowiązującą hEN, a razie zmiany normy dokument ten dla kolejnych partii produktów wymaga aktualizacji. Podstawę do sporządzenia deklaracji stanowi dokumentacja techniczna opracowana przez producenta.

Importerzy i dystrybutorzy przed wprowadzeniem wyrobu budowlanego na rynek muszą zapewnić wywiązanie się ze wszystkich obowiązków w zakresie oznakowania wyrobu symbolem CE przez producenta. Wymaga to zażebania o umieszczenie odpowiednich zapisów w umowie z producentem. Jeżeli sprzedaż odbywa się pod marką własną importera lub dystrybutora albo przy znacznym zmodyfikowaniu przez nich wyrobu, konieczne jest

sporządzenie przez te podmioty własnej dokumentacji technicznej oraz deklaracji właściwości użytkowych na zasadach obowiązujących producenta. Ułatwieniem w takiej sytuacji jest możliwość posłużenia się procedurą uproszczoną przy badaniu lub obliczaniu typu wyrobu. Za zgodą producenta, importer lub dystrybutor ma prawo oprzeć się na istniejących wynikach jego badań w zakresie zgodności wyrobów. W takiej sytuacji importer lub dystrybutor może sporządzić jedynie dokumentację techniczną, która pozwoli na wykazanie tożsamości wyrobów i zasadności zastosowania istniejących wyników badań co do sprzedawanych produktów. Odpowiedzialność za jakość badań, będących podstawą uproszczonego sporządzenia deklaracji właściwości użytkowych przez importera lub dystrybutora (za wiarygodność, dokładność i stałość ich wyników) będzie ponosił producent.

Mikroprzedsiębiorca musi mniej

Przepisy Rozporządzenia CPR przewidują uproszczenia w procedurach dotyczących oceny zgodności wyrobów budowlanych realizowanych przez mikroprzedsiębiorstwa, które sprowadzają się do możliwości zastąpienia pełnego badania lub obliczania typu wyrobu procedurami równoważnymi o mniej rygorystycznych wymogach. Pozwala to na znaczne oszczędności. Przepisy w tym zakresie są jednak mocno niedookreślone, w związku z czym producent we własnym zakresie musi ocenić, czy będzie w stanie wykazać równoważność swoich procedur lub opracowanej specjalnej dokumentacji technicznej ze standardowymi wymaganiami. Stwierdzenie niezgodności wyrobu budowlanego z deklarowanymi właściwościami wiąże się z niebezpieczeństwem nakazania przez wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego (WINB) wycofania produktu z obrotu, dlatego ryzyko stosowania procedur uproszczonych w całości obciąża producenta.

Informacje umieszczane na wyrobie

Właściwe oznakowanie wyrobu budowlanego jest obowiązkiem, który ciąży na producencie, gdyż to on ponosi odpowiedzialność za zgodność towaru z wymogami hEN. Symbol CE umieszcza się bezpośrednio na produkcie lub jego etykiecie. Jeżeli ze względu na specyfikę wyrobu nie jest to możliwe, powinien znaleźć się na opakowaniu lub dokumentach towarzyszących danemu towarowi. Oprócz znaku CE na produkcie umieszcza się także dwie ostatnie cyfry roku, w którym wyrób został po raz pierwszy oznakowany oraz informacje dotyczące:

- producenta, w tym nazwę i adres jego siedziby lub znak identyfikujący pozwalający w łatwy i jednoznaczny sposób określić te dane, przy czym adres musi wskazywać konkretną lokalizację, w której można skontaktować się z producentem,
- aktualnej specyfikacji wyrobu, w tym między innymi niepowtarzalny kod identyfikacyjny typu wyrobu, numer referencyjny obowiązującej deklaracji właściwości użytkowych, poziom lub klasa zadeklarowanych właściwości użytkowych, odniesienie do zastosowanej zharmonizowanej specyfikacji technicznej oraz zgodne z nią zamierzone zastosowanie wyrobu.

Importerzy na produkcie, jego opakowaniu lub w dokumentacji towarzyszącej umieszczają oprócz danych producenta także swoje dane – nazwę lub znak towarowy i adres.

Wyroby budowlane muszą być sprzedawane wraz z instrukcją obsługi i informacją dotyczącą bezpieczeństwa ich stosowania sporządzonymi w języku państwa członkowskiego, w którym wyrób jest wprowadzany do obrotu. Rozporządzenie CPR stawia tym dokumentom wymóg zrozumiałości dla użytkowników, co oznacza konieczność dołożenia szczególnej staranności na etapie ich opracowywania. Za zasadny w tym zakresie należy uznać postulat, aby sporządzający instrukcje do wyrobów budowlanych w toku opracowywania tych dokumentów uwzględniali wiedzę i sposób rozumowania typowego użytkownika, a nie swój własny, to znaczy specjalistów z danej dziedziny.

Oznakowanie europejskie wyklucza krajowe

Co do zasady CE wyklucza używanie innych znaków określających charakterystyki wyrobu określone w hEN, w tym także oznaczeń dopuszczalnych według przepisów krajowych. Wyjątkiem jest piktogram lub inny znak wskazujący na szczególne zagrożenie lub zastosowanie wyrobu. Po zakończeniu okresu przejściowego hEN zaczyna być wyłącznym źródłem zasad dotyczących właściwości zharmonizowanych wyrobów, a procedury oceny wyrobów i charakterystyki określone w deklaracji właściwości użytkowych muszą zostać dostosowane do aktualnych wymogów normy.

Znakowanie wyrobów pod lupą organów

Błędy i niedociągnięcia w zakresie oznakowania wyrobów budowlanych nie pozostają bez konsekwencji, które bywają dla producentów, importerów oraz dystrybutorów bardzo dotkliwe. Wiążą się nie tylko z uciążliwością postępowań administracyjnych realizowanych zgodnie z planem kontroli oraz w trybie doraźnym przez powołane do tego organy – Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego lub WINB, które w zakresie oznakowania symbolem CE działają z urzędu lub na wniosek Prezesa UOKiK. Postępowanie kontrolne ma jedynie charakter wstępny. Opiera się na oględzinach wyrobów, weryfikacji dokumentów oraz badaniu próbek, co powinno jedynie w minimalnym zakresie zakłócać pracę kontrolowanego podmiotu. W razie wykrycia nieprawidłowości, kontrolowany w drodze postanowienia, na które służy zażalenie, jest jednak obciążany kosztami badania pobranych próbek, ich transportu i przechowywania. W zależności od stopnia skomplikowania badań ich koszty wahają się od kilku do kilkunastu tysięcy złotych.

Wynik kontroli zostaje utrwalony w protokole kontroli i warunkuje podjęcie przez WINB lub GINB decyzji o zainicjowaniu właściwego postępowania administracyjnego, które będzie prowadził WINB. Stroną takiego postępowania jest producent, importer lub kontrolowany dystrybutor. W jego wyniku zapada decyzja określająca skutki związane z wykrytymi w trakcie kontroli nieprawidłowości. Mogą to być wstrzymanie sprzedaży wyrobu i wycofanie tego wyrobu lub jego partii z obrotu albo ograniczenie ich udostępnienia użytkownikowi, dystrybutorowi lub konsumentowi. WINB może w toku postępowania wydać postanowienie wstrzymujące jego dalszą sprzedaż oraz określające sposób usunięcia przez producenta lub importera wykrytych błędów, m.in. przez wypełnienie określonych obowiązków informacyjnych wobec dystrybutorów lub nabywców. Jeżeli producent lub importer usunie błędy zgodnie z wytycznymi WINB dobrowolnie, WINB umarza postępowanie. W przeciwnym

razie kończy postępowanie przez wydanie natychmiast wykonalnej, podlegającej egzekucji decyzji administracyjnej, na podstawie której możliwe będzie przymusowe wyegzekwowanie wycofania wyrobu z obrotu.

Koszty usunięcia nieprawidłowości

Postępowanie administracyjne zainicjowane nieprawidłowym oznakowaniem wyrobów budowlanych powoduje powstanie kosztów osobowych i finansowych związanych z wycofaniem wyrobu z obrotu lub jego wymianą. Zwrot towarów i wzajemne rozliczenia producentów czy importerów z dystrybutorami lub nabywcami powodują też komplikacje księgowe i podatkowe, związane z koniecznością rozliczenia faktur korygujących. Producent musi ponieść także koszty aktywnego udziału w samym postępowaniu oraz wywiązania się z wynikających z niego obowiązków informacyjnych wobec podmiotów uczestniczących w obrocie wadliwymi towarami. Jeżeli wycofanie wyrobu z obrotu jest realizowane przez podlegającego kontroli dystrybutora, powstanie po jego stronie roszczenie odszkodowawcze w stosunku do producenta lub importera, które może obejmować nie tylko koszt zakupu wyrobów, ale także poniesione w związku z wycofaniem wyrobów koszty i utracone korzyści.

Niewłaściwe oznakowanie wyrobów budowlanych oprócz konsekwencji dla producenta może skutkować zakwestionowaniem możliwości ich stosowania w trwającym procesie budowlanym. Skutkiem takiej sytuacji będzie odmowa dokonania odbioru budowlanego przez organ nadzoru budowlanego albo konieczność wykonania dodatkowych prac w celu wymiany zakwestionowanych produktów. Niedopatrzona mogą więc dodatkowo kosztować i to nie tylko w zakresie roszczeń odszkodowawczych zgłoszonych przez inwestora w oparciu o przepisy kodeksu cywilnego. Niewłaściwe oznakowanie wyrobu podlega odpowiedzialności karnej – podmiot, który się go dopuścił jest narażony na karę grzywny od 100 do nawet 1.080.000 zł. W przypadku przedsiębiorstwa prowadzonego w formie spółki prawa handlowego, grzywną obciążeni zostaną członkowie jego zarządu. Wpis o ukaraniu w krajowym rejestrze karnym jakkolwiek nie dyskwalifikuje ukaranego z mocy prawa jako członka zarządu, może być jednak podstawą do podejmowania decyzji personalnych przez daną spółkę.

Autor:

Edyta Hajtka, radca prawny, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy

Monika Bogdał, radca prawny, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy